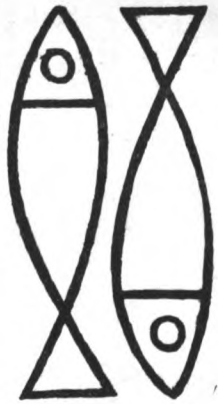

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Geloven . . . leven uit de belofte

Een gemakkelijke „kreet”.
Maar dan komen de moeiten pas los.
Wat is die belofte? Hoe werkt die belofte?
Hoe staan ze tegenover elkaar: Belofte en werkelijkheid?

Daarover is veel gestreden. In de vrijmakingstijd.

En we zijn er vandaag nog niet uit.

Was de belofte van de H. Geest een hebben van de H. Geest?

Is de belofte van het eeuwige leven een hebben er van?

Hoewel mij gevraagd is voor deze maand de meditatie te schrijven wil ik toch voor deze laatste vrijdag een ander dat werk-laten doen.

Ik meen dat hij ons hier veel antwoorden geeft.

En beter dan U van mij kunt verwachten.

In de Reformatie van 10 augustus 1945 schreef prof. K. Schilder de volgende „meditatie”.

Vandaag nog springlevend. Al is het niet na vierhonderd toch wel na 20 jaar bijna.

Ook springlevend voor wat we deze laatste weken samen van het geloof mochten zien.

TOEZEGGING EN TOEEIGENING ZIJN ONDERSCHIEDEN

Gen. 15 : 7 en 16

Het BELOOFDE land.

Wij allen kennen de uitdrukking. Aan Abraham is het land Kanaän TOEGEZEGD. Toegezegd door den God, Die spreekt en het is er, Die gebiedt en het staat er. Door den God, Die over alle dingen beschikt, Wiens eigendom de ganse aarde is, en mitsdien ook het gebied tussen Eufraat en Nijl.

Als Die God aan Abram „dit land” belooft, en het hem „GEEFT”, dan MAG Abram verklaren: dit land IS VAN MIJ. Hij MOET ook zo spreken, want de belofte Gods vraagt geloof en wil niet verworpen wezen.

Abraham heeft de BELOFTE. Zij kwam tot hem als vader der gelovigen. Sedert die belofte „heeft” hij „dit land”, dit beloofde land.

Hij „heeft” het „in Christus”. Want niet alleen heeft God dit land nodig om er de kerk te doen wonen, en zo straks, de plek gereed te zien maken, die de kribbe en het kruis behoeven. Maar ook heeft Abraham God geloofd en het is hem gerekend tot gerechtigheid. En zo mocht hij voortaan van dit land zeggen: het behoort tot die goederen, die ik en de mijnen, die derhalve wij „in Christus hebben”.

* * *

Maar hetgeen wij „in Christus HEBBEN” dat moet de H. Geest ons nog „TOEEIGENEN”. AL wat wij „in Christus hebben” WIL de H. Geest ons toeëigenen, in den weg van het geloof, dat in den tijd de rechtvaardigmaking ons deel doet worden.

Ook „dit land” moet de H. Geest Abraham toeëigenen.

Hij zal dit doen, door den weg te banen voor het Woord, dat, eenmaal in de wereld

uitgezonden, een mes wordt, dat naar TWEE kanten snijdt. Dat Woord zal de uit Abraham te verwekken kinderen brengen onder het verbond; het zal zó onder de verbondskinderen schifting brengen; het zal een reuk des levens zijn den één en een reuk des doods den ander. En het zal ook „de wereld” aangrijpen; het zal de oppositie van Egypte en ook van het Amoretenvolk wakker roepen, en zo de maat der ongerechtigheid bij dezen vol doen worden.

* * *

En eerst als dat gebeurd is, zal Abraham, d.w.z. zullen zijn nakomelingen, die het GELOOF bewaren, en die niet behoren tot het merendeel, dat in de woestijn terneer geslagen wordt en waarin God geen welbehagen hebben zal „dit land” IN HANDEN krijgen.

Dat zal nog ruim vier eeuwen duren. Reken „een eeuw” voor „een geslacht” - dan zal eerst het „vierde geslacht” uit slavernij, jawel, want die komt eerst nog, herwaarts wederkeren. Dan vallen Jericho's muren door het geloof. En door dit geloof, dat de H. Geest werkt, en waarmee Hij de sleutelpositie van Kanaän (Jericho) zijn Kerk in handen geeft, door dit geloof zal de H. Geest Abraham „TOEEIGENEN” wat hij en de zijnen „in Christus” hebben. Ook „dit land”.

* * *

De tijd is lang; vierhonderd jaren, ruw geschat. In dien tijd zal Abrahams geslacht pelgrimeren, zal hij van zijn EIGEN LAND een paar meter gronds moeten KOPEN, zal zijn bezit BEZET BEZIT zijn, en zal de Amoriet en later de Egyptenaar zijn kinderen onderdrukken. Abraham de bezitter? Jawel. Maar de Amoriet de bezetter! Totdat de maat der Amoretien-zonde vol is. Tot zo lang woont Abraham en woont de Kerk, in BEZET GEBIED.

* * *

Gelijk ook wij vandaag WONEN in BEZET GEBIED, ongeacht elke oorlogsverklaring, en elk vredetractaat. „Alles is het Uwe”, zegt ons de Schrift. Een nieuwe aarde, d.w.z. de oude, maar dan vernieuwd, IS ONZE. Maar veel meer dan vierhonderd jaren zal de Antichristelijke voorhoede, en zal straks de Antichrist zelf onze aarde BEZET HOUDEN. Totdat zijn zonde-maat vol is. Zó lang. En al dien tijd zullen wij vreemdelingen en pelgrims zijn. Ons „hebben”-in-rechten zal in de „feiten-van-den-dag” geen bewijs vinden. Wel een luidruchtige tegenspraak. Wij zijn nog altijd in dezelfde positie als het kroost van Vader Abraham. Want - ZIJN wij niet zijn kroost?

* * *

Maar dan blijkt uit dit concrete voorbeeld, dat TOEZEGGING en TOEEIGENING twee onderscheiden zaken zijn. Dat er een TWEEERLEI SCHENKING is: 'n schenking in BELOFTE, én een schenking in VERVULLING der belofte.

En zoo ook een tweërlei „HEBBEN”; een hebben in TOEZEGGING en een hebben in TOEEIGENING van het toegezegde.

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Tijdelijk adres van de Redactie:

J. Bosch, Engelenbergstr. 4, Kampen

Medewerkers:

Ds. H. Amelink, Langerak
Prof. Dr. W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Prof. Dr. H. R. Rookmaaker, Diemen
Dr. J. Stellingwerff, Amstelveen
Ds. B. Telder, Bilthoven
Ds. C. Vonk, Schiedam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Tel. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220,
Amstelveen
Abonnementprijs
f 12.— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.

Dat sta den kinderen van Vader Abraham voor ogen, zoo vaak zij in den doop tot Abrahams positie ingaan, en met hem onderduiken in de wateren, die het tegenbeeld van den zondvloed zijn (1 Petr. 3). De Kerk van Abraham „HEEFT” „in Christus” goederen. Zij „HEEFT” ze in de schenking der belofte. En onze vaders grijpen dan moed, en roemen van de kinderen:

zij HEBBEN de zaligheid; of
zij HEBBEN het eeuwige leven; of ook
zij HEBBEN de H. Geest,
zij HEBBEN het Koninkrijk der hemelen;
zij HEBBEN de rechtvaardigmaking, de heiligmaking, de heerlijkmaking.

Maar dit „HEBBEN”, waarop geen enkele uitzondering bestaat, is het hebben-in-de-TOEZEGGING. De H. Geest is den kinderen, niet minder dan den volwassenen, TOEGEZEGD. Zij HEBBEN dus dien Geest. In eerste schenking. In de schenking der belofte.

Maar wie nu zou zeggen:

Derhalve hebben die kinderen (zij het dan MET te verwaarlozen UITZONDERINGEN) reeds den H. Geest ontvangen in de TWEEDE schenking, zij zijn reeds wedergeboren, die zou even dwaas zijn, als wie van Abraham gezegd had: hij „heeft” Kanaän, in schenking der belofte, DUS HEEFT HIJ HET AL IN HANDEN.

Zou toezegging en toeëigening hetzelfde zijn?

Of wie nu spreken zou:

de kinderen moeten krachtens de belofte BEJEGEND worden als kinderen, die den Geest ontvingen in de tweede schenking (die der werkelijke wedergeboorte) die zou even dwaas zijn als de man, die in het interim der ruim vierhonderd jaren van daarstraks Abraham had bejegend als den bezitter niet alleen, doch ook als den bezetter reeds van Kanaän. Hem zo BEJEGENEN?

Maar heeft hij niet een graf GEKOCHT voor Sara? Zo heeft HIJ zijn „vorstin” bejegend!

En heeft hij niet gevochten tegen de Amorieten-cultuur, die, heidens-humanistisch als ze was, de harten van zijn kinderen vaak „bezette”? Zoo erg „bezette”, dat Ezechiël (hfdst. 16) later typerend zeggen en striemen moet: UW VADER WAS EEN AMORIET! d.i. uw jeugd heeft hij geïnfecteerd met heidendom en zonde. Het ware wel zeer gevaarlijk, Abrahams kinderen te bejegenen als kinderen aan wie de H. Geest reeds de wedergeboorte HAD volbracht, die wedergeboorte, die het GELOOF brengt, dat Kanaän IN HANDEN KRIJGT.

* * *

Lees dus Uw doopsformulier weer, gij kerkmens. En bedenk, dat TOEZEGGING en TOEËIGENING twee zaken zijn.

Altijd.

Wanneer een LAND in geding is tusschen Kerk en wereld (het beloofde land) En ook wanneer een HART in geding is tusschen Geest en Beest (het kinderhart).

Toezegging en toeëigening zijn twee.

Maar het GELOOF is de band, door God te leggen en niettemin van ons geëist, de band, die deze twee aan éénen smeedt. -

Tot zover prof. K. Schilder. Met alle leestekens, aanhalingstekens, schuine (hoofd) en rechte-letters van HEM, en excuses aan de zetter van MIJ. Schilder stelde zcfter en lezer zware eisen soms.

En DAT is GELOVEN: Dwars door alles heen, tegen alle feiten-van-de-dag en mischien van-je-leven in, DEZE BELOFTE, dat is de GOD van deze belofte vasthouden, door Zijn genade.

O. Flevo.

H. Stolk

tot deze troost terug!! Hoezeer de hovaardigen zich ook inspinnen, uw kerk tot een ruïne te maken: hoezeer uw gebreken en zonden meer straf verdiend hebben dan ge dragen kunt, — niettemin zal onze Here de straffen, die Hij u gezonden heeft, doen uitlopen op uw zaligheid.

Zijn tóorn tegen Zijn kerk gaat, juist omdat hij dient om haar weer in het goede spoor terug te brengen, ras voorbij, gelijk de profeet zegt.

Zijn barmhartigheid daarentegen is eeuwig, zelfs in de komende geslachten, want van de vadersen gaat zij over de kinderen, en van de kinderen op de kindskinderen.

Ziet op uw vijanden, en duidelijk zult ge ontdekken, dat al hun wegen op verwarring uitlopen. Niettemin verkeren zij in de mening, hun doel bereikt te hebben. Laat u dus niet ontmoedigen, omdat het onze Here behaagd heeft, u gedurende enige tijd te vernederen, want Hij is niet anders dan de Heilige Schrift getuigt, namelijk Degene, Die de nederige en verachte opricht uit het stof: de arme uit het slijk: de kroon der vreugde reikt aan hen, die treuren en wenen: licht ontsteekt voor hen die in duisternis zitten: ja zelfs tot leven wekt degenen, die verkeren in schaduwen des doods.

Hoopt er dus op, dat de goede God u zulk een uitkomst schenken zal, opdat gij alle redenen hebben zult, Hem te prijzen en te verheerlijken voor zijn goedertierenheid. Troost u in deze hoop, en sterkt u, om geduldig de tuchtiging van zijn hand te kunnen verdragen, totdat het Hem behagen moge, u zijn genade te tonen, wat ongetwijfeld spoedig genoeg het geval zal zijn, als wij tenminste alles kunnen overlaten aan zijn voorzienigheid, die de juiste tijd kent, en beter weet, wat nuttig voor ons is, dan wij begrijpen kunnen.

Weest er vóór alles op bedacht, waakzaam te zijn in het bidden en smeken, want als al uw verwachting op God gesteld is, zoals het behoort, dan kan het niet anders, of uw hart zal bestendig ten hemel geheven zijn, om Hem aan te roepen, en te smeken, om de barmhartigheid, die gij van Hem verwacht.

Verstaat wel, dat Hij dikwijls uitstelt, wat zijn kinderen willen en hun niet zo spoedig bijstand verleent, daar Hij hen opwekken en bewegen wil, Zijn goedheid op te merken. Dit is zó zeker, dat wij er ons tevergeefs op beroemen zullen, op Hem ons betrouwen te stellen, als wij niet daadwerkelijk bewijzen, dat wij tot Hem onze toevlucht nemen in het gebed. Stellig is er in ons gebed niet zoveel diepte en warmte als behoort, indien wij niet zonder ophouden daarin volharderen.

Ik bid de Here van alle vertroosting, dat Hij u sterke en ondersteune in alle lijdzaamheid, zolang Hij u in deze tegenspoed beproeven wil. Hij bevestigte u in de hoop op zijn beloften, die Hij gegeven heeft voor degenen, die Hem dienen, namelijk, dat Hij niet beproeft boven vermogen, maar met droefenis ook kracht en een heilzame uitredding schenken zal.

* * *

Vertonen we de gestalte van Christus?

De waarlijk gelovige leden van de Geneefse kerk hadden het in de zomer van 1538 niet makkelijk.

Hun wetlige - en trouwe! - predikanten waren weggejaagd.

De nieuwe „herders en leraars”, indringers in de kudde, leefden niet best, preekten slecht en waren serviele knechten van de werelds handelende overheid.

Uit de handen van deze mannen moesten ze het Avondmaal ontvangen.

Was het niet hun roeping zich van deze mannen en hun volgelingen af te scheiden?

Aan deze broeders schreef Calvijn na maanden wachten een brief. Hij wil ze daarin uit de Schrift laten horen wat ze moeten doen nu ze leven in een „verwoeste kerk”.

Het eerste wat Calvijn daarin tot hen zegt is dat zij in hun moeiten en nood met **Satan** hebben te doen.

Die is in Genève met grote energie bezig om de gemeente te verwoesten. Neen ze moeten niet in de eerste plaats op mensen, op dwaze, slechte mensen letten. Doen ze dat dan zullen ze in de geestelijke worsteling waarin ze betrokken werden zeker de nederlaag lijden. En daarom: ze moeten eerst op de Satan letten en de zonden zien en zich daartegen verzetten.

Maar bovenal moeten ze letten op **God**, de levende God, want Die is bezig hen te beproeven!

Ja, de gelovige broeders in Genève moeten op God letten en overwegen wat **Hij** doet in Genève en wat **Hij** van hen vraagt.

Daarover schrijft Calvijn dan duidelijk en breedvoerig.

* * *

Ge moet bedenken, zo schreef Calvijn aan de Geneefse gemeente, dat deze dingen u niet overkomen zonder de beschikking des Heren.

Integendeel, ze moeten zich steeds voor ogen houden dat dit alles hen overkomt uit de hand van die God, Die ook door middel van de goddelozen werkt overeenkomstig de raad van zijn welbehagen!

Deze overweging moet hem er toe brengen hun aandacht af te wenden van de vijanden en hen er toe dringen **zichzelf te beschouwen en te beproeven**.

En dan wel tot het zich op zodanige wijze beproeven, dat zij erkennen een dergelijke bezoeking **ten volle verdiend te hebben als tuchtiging voor hun nalatigheid**: voor hun verachting van en onverschilligheid voor het woord van God, welke onder hen heerst. En voor de traagheid in het volgen en gehoorzamen van Hem.

Het is immers onmogelijk, zo gaat Calvijn verder, dat gij als verontschuldiging aanvoert, dat zulke velerlei gebreken bij u niet

worden gevonden. Ongetwijfeld zou het hun makkelijk vallen zich daarover voor de mensen te verontschuldigen. Maar voor God is dat onmogelijk. Voor Hem moeten ze zich in hun geweten schuldig voelen. Zo hebben Gods dienaren steeds in hun tegenspoeden gedaan. Van welke zijde die ook over hen kwamen, ze hebben hun gedachten daarbij steeds en het eerst gericht op de hand Gods en de eigen zonden. En ze hebben steeds erkend, dat er in hen meer dan genoeg redenen waren waarom de Here hen zo moest kastijden.

Daniël b.v. begreep heel goed hoe groot de verdorvenheid was van de koning van Babel toen deze het volk Gods, alleen om aan zijn hebzucht en overmoed te voldoen, vernietigde en verstrooide.

Ook zag Daniël heel goed in hoe groot de zonde van die koning was toen hij Israël onderdrukte.

Maar desalniettemin zag Daniël, dat de hoofdoorzaak van alle ellende **in het volk zelf lag**.

En evenzo, dat de babyloniërs niets tegen hen hadden kunnen vermogen, als de Here dat niet had toegelaten. En daarom begint Daniël met de belijdenis van eigen zonde, die van de koningen en die van het volk Israël.

Wanneer nu deze profeet zich zo heeft verootmoedigd, dan mogen de broeders in Genève wel goed overwegen of er bij hen niet veel meer oorzaak daarvoor is! En wanneer het voor Daniël nodig was zich zo te verootmoedigen om Gods barmhartigheid deelachtig te worden - hoe verblind zouden dan de geneefse broeders zijn, als ze niet verder zouden komen dan het beschuldigen van hun vijanden zonder ook maar in enigerlei opzicht eigen zonden te erkennen, welke die van de profeet verre overtreffen.

* * *

Ook al staan deze broeders nu ook in velerlei opzicht schuldig voor het recht des Heren, toch zal de Here hen — **tenminste als zij temidden van hun tegenstanders in deze verootmoediging leven** — hen in hun vernedering en verwerping niet verlaten.

Integendeel, Hij zal hen tot het einde toe staande houden en versterken. Ze hebben Hem zelfs zeer dicht bij zich, wanneer er in zijn Heilige Schrift gezegd wordt, dat de tuchtiging, welke Hij degenen die Hem dienen zedt, dienstbaar is aan hun heil en welzijn — namelijk wanneer zij die verstaan.

Dat de tuchtiging van de geneefse broeders dienstig is aan hun kerk - daarvan is Calvijn zeker. En daarom schrijft hij in zijn brief deze woorden: woorden waarin zijn pastorale hart zich ten volle openbaart:

Keert, zeer geliefde broeders, toch steeds

Zo schreef Calvijn aan zijn zeer geliefde broeders in Genève.

Zo vermaande hij hen zich te verootmoedigen onder de slaande hand Gods, geduldig te zijn en te volharderen in het gebed.

In de brief valt het accent niet op de „zaak” waarover gestreden wordt. Die is voor Calvijn thans blijkbaar van secundaire betekenis.

Hij spreekt ook nauwelijks over de „strijd” voor die zaak.

Neen, Calvijn let vóór alles en met een diep bewogen hart op zijn broeders zelf.

Doorzien ze de listen van Satan en spelen ze hem niet in de kaart?

Staan ze recht voor de Here? Laten ze hun God uitspreken? En verstaan ze wat Hij doet en zegt?

Calvijn weet hoe gauw en hoe grondig hoogmoed, eigengereidheid, zelfhandhaving, haat, wrok, wraakzucht en andere soortgelijke boosheden des harten de geestelijke strijd van Gods kinderen kan bederven. En als die zo bedorven wordt dan is voor hen alles verloren hoe de uitslag verder ook moge zijn.

Als de gelovigen met vleselijke wapenen en op wereldse wijze strijden lijden ze **altijd** en **in ieder opzicht** de nederlaag en triumpfeert Satan over heel de linie. Ook al is de zaak waar ze voor strijden nog zo goed en rechtvaardig.

En daarom is Calvijns eerste zorg — en daarin betoont hij zich een ware herder — dat de geneefse broeders **recht staan voor God**.

Dat wil zeggen: Ze moeten hun eigen zonden kennen en belijden en geduldig bidden om en wachten op Gods reddende genade!

Ja dat is wat Calvijn hun predikt:

Ken en belijd nu voor alle dingen uw zonden, de zonden van u persoonlijk en van de kerk.

Zeg ootmoedig en beslist neen tegen alle kwaad dat in u en in de kerk openbaar wordt.

Voer verder geen actie, scheidt u niet af, houdt wat u betreft de gemeenschap met de kerk ononderbroken vast.

En bidt voortdurend om en wacht geduldig op Gods reddende genade.

Kortom: Calvijns zorg is vóór alles dat zijn broeders in Genève de gestalte van Christus zullen vertonen, die, als Hij gescholden werd, niet terug schold en als Hij leed niet dreigde maar het overgaf aan Hem, die rechtvaardig oordeelt.

* * *

Dunkt u ook niet lezer, dat in menige kerkelijke worsteling, hoe goed de inzet daarvan ook was, in een mordante nederlaag is geëindigd omdat zij die deze strijd voerden niet de gestalte van Christus vertoonden?

Heel vaak is in een kerkelijke strijd de zaaksgerechtigheid welke men daarin had verteerd door de persoonsongerechtigheid die men in de strijd aan de dag legde!

Uw strijd als zodanig is goed, is eenmaal tegen Kuyper gezegd. Maar de wijze waarop gij die voert zal Uw werk eenmaal doen mislukken.

Schuilt in deze woorden niet veel waars?

C.V.

Kerkelijk Leven

Breda

De Rformatie spreekt op 13 maart 1965 over een kerkeradsverslag uit Breda, dat de redacteur prof. J. Kamphuis via de overname in het Geref. Gezinsblad onder ogen kwam. Op een vergadering van kerkeraad en gemeente kwam in Breda een vraag van een broeder aan de orde. Een vraag, die ook volgens J.K. „scherper, juister” had kunnen geformuleerd zijn. Hoe prof. K. dat zo weet? Maar het verslag meldt dat de vraag broederlijk is besproken. Dat is dunkt ons al veel. Algemeen is, zo staat er voorts, het verlangen naar een duidelijk antwoord. Dat is ook veel. Begrijpen we het goed dan moet het antwoord duidelijk ingaan op de minder scherp en minder juist geformuleerde, vraag. Dat is slechts winst. De kerkeraad ontving uit de gemeentevergadering, waar broederlijk gesproken werd, adviezen. En hij zou die op 1 maart overwegen.

Duidelijk is: ze houden elkander daar nog vast.

Spreken broederlijk.

Wensen algemeen een duidelijke oplossing. Men zou zo zeggen: en nu de broedende kip niet storen.

Alzo niet prof. Kamphuis.

Hij weet al precies wat er gaat gebeuren: „Natuurlijk vindt het proces tenslotte een natuurlijk einde in het AFSCHIED van de Gereformeerde Kerken, want PRINCIPIEEL is het daar ook mee begonnen”. En prof. Kamphuis vertelt ook wat hij hoopt: „Wij hopen van harte, dat hier COMPROMIS-LOOS de afwijkingen en gesignaleerd en afgewezen worden. En dat: TER HELING VAN DE REEDS LANG GESLAGEN BREUK”.

Prof. Kamphuis hoopt niet op wederzijdse overtuiging in Breda. Neen: Breda, dit Breda, moet er uit.

„Zuivering”.

Tenslotte stelt prof. Kamphuis de vraag: „Wat doen nu de zusterkerken in het land met attestaties uit Breda verzonden?”

Nu willen we ook eens een keer scherp slijpen. Attestaties worden aan vertrekkende leden **medegegeven**, en niet, ook niet door Breda verzonden. Bijvoorbeeld naar Kampen. En de vraag of zulk een uit Breda vertrokken lid der kerk zich in Kampen bij de vrijgemaakte kerk voegen wil is een zaak van dat voormalige lid van Breda. Wil hij zich bij de kerk van Kampen voegen dan meldt hij zich bij de kerkeraad. En vertoont zijn attestatie. Een attestatie die kerkordelijk in orde is. Immers de kerk van Breda is een in de gemeenschap van de Gereformeerde Kerken erkende zusterkerk. Ds. B. Telder en ds. K. C. Smouter mogen overal genodigd worden voor te gaan in de dienst des Woords.

Maar — daar doelt prof. Kamphuis waarschijnlijk op — in Breda zijn „kwesities”. De p.s. van Zeeland, N. Brabant en Limburg veroordeelde het gevoelen van ds. Telder inzake de „tussentoestand”. In Breda worden de kerstdag, de paasdag, de herenclvaartsdag, de pinksterdag niet meer gehouden. En huwelijken worden er niet kerkelijk bevestigd. Accoord. Maar als een uit Breda komend lid zich nu meldt bij een kerk, waar géén kwestie is over de tussentoestand, waar deze dagen wél kerkdienst is, moeten we dan zo iemand niet toelaten? Vragen: verwerpt u Telders boek? Bent u wel vóór de onderhouding dezer dagen, vóór de kerkelijke bevestiging van huwelijken? Moeten we hem niet toelaten als hij tegen de feestdagen en tegen huwelijksbevestiging is? Of als een heiden en tollenaar buiten de kerk laten staan als hij nu eens blijkt of het gevoelen van ds. Telder of de wijze van de afwijzing van dat gevoelen door de p.s. van het Zuiden niet te delen? Als dat moet, dan is er in vele kerken werk aan de winkel. Want dan moeten allen die er zó over denken, eruit.

Dan maar een nieuwe kerk? Zonder de tussentoestand, althans met de vrijheid om te gevoelen als ds. Telder, zonder feestdagen, zonder kerkelijke huwelijksbevestiging?

God beware ons daarvoor!

Maar waar het nu vooral op aan komt: prof. J. Kamphuis moest nu eens ophouden te stoken waar wijs en vroed beleid moet pogen het uiterste te doen tot het behouden of het herstellen van de enigheid des Geestes door de band des vredes.

Beverwijk

De classis Haarlem besloot op 20 februari de dolerende kerk van Beverwijk te doen uitnodigen voor de eerstvolgende classis. Daarmee heeft de gemeente die door ds. L. E. Oosterhoff wordt gediend nog niet haar congé gekregen.

Wat deze laatste gemeente nu gaat doen, weten wij niet. Zij zou zich kunnen wenden tot de eerstvolgende particuliere synode van Noord-Holland. En haar zaak ook ter revisie kunnen voorleggen aan de eerstvolgende generale synode. Doet ze dat dan verkeert zij kerkordelijk in een tussentoestand. En is het haar tijd om te doleren over de staat waarin zij thans verkeert. Dat doleren is volgens de synode van R'dam-Delfshaven mogelijk,

TE BERDE

Er is een verhaal geschreven over een geschifte baron die zijn geld nalaat aan vier „kerkgenootschappen” in zijn dorp op voorwaarde dat deze vier één keer eens iets gezamenlijk doen.

Het boek beschrijft verder de bochten waarin de orthodox hervormde dominee Zegebeen, de gereformeerde ds. Psalmzinger, de vrijzinnige ds. Allesmag en de pastoor Lutherman zich wringen om het geld in handen te krijgen.

Het verhaal heeft verder niet veel te betekenen, al kan het voor dominees op bepaalde punten wel ontdekkend zijn.

Maar — en daarvoor wil ik Uw aandacht vragen — het boek heet „Gods Ambtenaren”. Een weinig vleiende naam voor bedienaren van het Woord. Het is niet de eerste schrijver die de indruk heeft gekregen dat de dienaren des Woords op ambtenaren lijken. Van bevriende zijde werd mijn aandacht eens gevraagd voor een citaat uit G. A. van Poelje's „Vademecum voor de jonge ambtenaar”. (Uitgave Samson - 1959).

„Deze gedachten verder uitwerkend moeten wel komen tot het besluit, dat de bedienaar des Woords is voorbestemd om een goed jurist te zijn, en dat de goede jurist in zich heeft zekere gaven en kwaliteiten, die in de bedienaar des Woords moeten worden geëist.

Wat intussen weer niet zeggen wil, dat iedere theoloog een goed jurist zou zijn, omdat immers niet iedere theoloog inderdaad de logos heeft doorgrond, die aan het begin van alle dingen was, evenmin als iedere jurist een goed theoloog zal zijn, omdat de jurist, die zich ontwikkelt als bedienaar van al te alledaagse belangen, wellicht zelfs als bedienaar van kwade zaken, het besef kan ontberen, dat de ware justitia voor alle tijden en volkeren, in onderworpenheid aan de logos, de ars boni et aequi blijven moet.

Met dat al blijkt wel duidelijk, dat de bedienaar des Woords, vooral indien hij tevens geacht mag worden in kerkrecht en dogmatiek ervaren te zijn, naar de ware logica des begrips, die aan het woord gebonden is, tevens voorbestemd is om een goed jurist te zijn, in de engere, misschien mag men zeggen meer wereldse betekenis van het woord, of, althans, het werk van de ambtenaar-jurist zó te kunnen duiden, richten en waarderen, dat de vrucht van die arbeid-met-het woord uiteindelijk de beste is, die binnen de bepaaldheden van het ogenblik verkregen kan worden”.

Het is een wat lang citaat. Kennelijk geschreven met enige sympathie voor de bedienaren des Woords. En toch is ook deze vergelijking weinig vleiend. Zelfs als een dienaar des Woords lijkt op een goede ambtenaar, en zeker als hij gaat lijken op een goed jurist, dan is dat wel zijn „zondeval”.

Het Nieuwe Testament is vol van waarschuwing entegen „wetgeleerdheid”. En juist de wetgeleerden hadden geen behoefte aan het evangelie van de verzoening door het bloed. Paulus, de bekeerde farizeër, is door niemand meer weersproken dan door hen, die opkwamen voor de „wet”. Het evangelie is bediening der verzoening en de orde die ook in de kerk moet zijn, is vrucht daarvan. En de vrede van Christus is onze scheidsrechter. De beste kerkenordening, de beste kerkelijke besluiten functioneren niet als ze niet dienstbaar zijn aan die vrede van Christus, ook al zit het juridisch geheid in elkaar. Goed ambtelijk handelen is niet hetzelfde als goed ambtenaarlijk handelen.

De wet ligt onder het verzoendeksel. Als hij daar maar blijft liggen, gaan de predikers van het evangelie niet lijken op ambtenaren.

A.

volgens prof. H. J. Schilder, die het in zulk een dolerende gemeente soms beter vindt dan in een niet-dolerende kerk, in bepaalde gevallen wenselijk; volgens ds. I. de Wolff in het Kerkblad voor Overijssel en Gelderland, een wettige kerkelijke positie.

Aanleiding tot zulk doleren is er in Beverwijk wel. Houdt men rekening met het feit dat de classis Haarlem bovengenoemd besluit nam met 7 stemmen voor, 3 tegen en 2 onthoudingen, dan staat vast dat er van de 12 uitgebrachte stemmen slechts 7 voor waren. Het is bijna symptomatisch voor ons kerkelijk leven. De diepst ingrijpende zaken

worden met een kleinst mogelijke meerderheid van stemmen afgedaan. En dat terwijl de generale synode hier uitsprak dat er sprake is van valse leer. Indien de synode gelijk had dan staat het er in de classis Haarlem ook niet zo best voor. Dan behoorde zo'n uitspraak met algemene stemmen te worden geratificeerd. Dat dit niet geschiedde bewijst dat de delfshavense uitspraken niet algemeen weerklink vinden in de betreffende kerken en dat er dus of met die uitspraken of met die kerken iets niet in orde is.

G. Visee

gereformeerde avondmaalsformulier op kostelijke wijze:

1. Ieder bedenke zijn zonde en verzoeking;
2. Ieder onderzoekte zijn hart of hij ook de gewisse belofte Gods gelooft dat hem al zijn zonden alleen om het lijden en sterven van Christus vergeven zijn;
3. Ieder vrage zich af of hij ook gezind is voortaan met zijn ganse leven waarachtige dankbaarheid jegens God de HEERE te bewijzen... en in hartelijke liefde en enigheid met zijn naasten te leven.

De bedoeling van 1 Cor. 11 : 28

Het wil ons voorkomen dat de preciese bedoeling van 1 Corinthhe 11 : 28: „Ieder beproeve zichzelf” met dat alles zich in de roos geschoten is. Het grieks heeft hier de woorden „dokimadzetoo heauton anthroopos” en Adolf Schlatter vertaalt dat „dokimadzetoo heauton” met „Der Mensch bewäh sich aber”, „Ieder houde zich waarlijk als christen”. En hij verklaart zich nader aldus: „Het middel waardoor men zich bij het avondmaal voor zonde en schuld bewaart, is het oprechte, eerlijke leven als christen. Paulus geeft daarvoor niet een bepaalde procedure aan door welke wij ons waardig zouden kunnen maken om aan de dis van Jezus aan te zitten. Zijn woord wordt verkeerd begrepen en te eng opgevat wanneer het beperkt wordt tot een akte van zelfbeproeving en zondenbelijdenis. De inkeer tot onszelf is voor ons weliswaar altijd heilzaam. Maar de apostel maakt onze gang naar de maaltijd des Heren niet afhankelijk van een bijzondere vrome oefening, maar met de nuchterheid en de waarheidsliefde, die hem altijd kenmerkt, vordert hij voor de avondmaalsviering dat we met ernst en oprecht als christen leven. Degenen, die dat deden in Corinthhe, waren de rechte deelnemers aan de maaltijd des Heren, zij, die zich door de partijzucht in Corinthhe niet lieten meeslepen, maar de vrede der gemeente dienden en niet aan zichzelf dachten, maar zochten het heil en de opbouw der gemeente”⁶⁾.

We menen dat Schlatter gelijk heeft.

De zaak waarover de apostel Paulus in 1 Cor. 11 : 28 spreekt, de „zelfbeproeving”, is niet een zaak die slechts ten tijde van het avondmaal onze aandacht hebben moet, maar zij ziet op de opzet van heel ons leven. Wanneer we ons altijd houden als christen, leven zoals een christen leven moet, uit het geloof dat de Here Christus ons, maar ook de broeders kocht met zijn bloed, en we daarom ook de broeders „voor wie Christus gestorven is”, met woord en daad liefhebben, dan blijken we „beproefd”, echte christenen en dan kunnen we ook met elkander de dood des Heren op betamelijke wijze gedenken.

Geen individualisme

Nu is dit leven als een christen, dit „dokimadzein heauton”, deze „zelfbeproeving” geen zaak die we alleen en ieder voor zichzelf afdoen. Daar zullen een man en vrouw bijvoorbeeld met elkander over spreken — en waarlijk niet alleen „ten tijde des avondmaals” — als zij elkander tenminste „helpen en bijstaan in alle dingen, die tot het tijdelijke en eeuwige leven behoren”. Maar daarin helpen Vader en Moeder toch ook hun kinderen zodra zij „tot hun verstand gekomen zijn”? Zij leren hen toch als christenkinderen de Here op zijn woord te geloven en „waardig der roeping” te wandelen? De grote zaak, waarom het in het avondmaal gaat, dat de Here Jezus Christus het ware Paaslam is en voor ons geslacht, staat toch in het hart van de onderwijzing en opvoeding? En hoort bij deze opvoeding niet dat Vader en Moeder zelf getrouw ten avond-

⁶⁾ Adolf Schlatter. Erläuterungen zum Neuen Testament. Band 6 Die Korintherbriefe S. 142.

Mogen en moeten onze kinderen deelnemen aan het avondmaal des Heren

V

De kinderen en de zelfbeproeving

Als bezwaar tegen de deelneming van de kinderen aan het avondmaal voeren wij dikwijls aan dat zij nog niet in staat zijn zichzelf te beproeven en „het lichaam des Heren te onderscheiden”. 1 Cor. 11.

Nu ligt het er maar weer aan wat wij of beter gezegd wat de Schrift onder zelfbeproeving verstaat.

Op dit punt is er onder ons dikwijls grote onhelderheid en verwarring. Er zijn er, die menen dat zichzelf beproeven betekent dat ieder bij zichzelf moet nagaan of hij wel „gerechtigd” is avondmaal te vieren. Reeds de vraag gaat uit van onzekerheid en twijfel. En langs de weg van zelfonderzoek, het speuren naar de kenmerken van het ware „zaligmakend” geloof poogt men dan vanuit de onzekerheid tot de zekerheid te komen „dat men het van zichzelf geloven mag”, n.l. dat de beloften Gods ook de persoon in kwestie „gelden”. — Voor anderen is deze laatste vraag eens en voor goed een uitgemaakte zaak. Ze zijn plotseling of in een lange bevindelijke doorworstelde weg bekeerd en dit feit staat als een onbewegelijke ankerpaal in hun leven: eens bekeerd is altijd bekeerd. De grond voor de gang naar het avondmaal is niet de vaste en gewisse belofte Gods, in het evangelie geopenbaard en aan de gemeente geschonken, niet het verbond Gods dat Hij over ons beschikte, maar de subjectieve zekerheid dat deze beloften ook mij gelden.

In deze en dergelijke opvattingen van de zelfbeproeving werken allerlei motieven door. Doperse: de doop en het avondmaal zijn alleen voor hen die door zich te laten dopen en door deel te nemen aan het avondmaal kunnen belijden wat er „aan de ziele geschied is”. Remonstrantse motieven ook: over de vraag of men avondmaal zal vieren of niet beslist niet de soevereine beschikking des HEEREN, die ons een plaats gaf onder zijn volk en die eer we er om vroegen, eer we Hem zochten, ons reeds voor we het wisten, deed delen in zijn verbond, maar over die vraag beslist de mens, die vrij van deze beschikkingen des HEEREN voor of tegen Hem kiest. Hier werkt ook de piëtistische gedachtenwereld door, die ook zekerheid des heils niet buiten zichzelf in Christus Jezus, de enige Zaligmaker zoekt, maar in een bevindelijk doorleefde bekeringsstrijd.

En als deze eisen metterdaad door de Schrift en overeenkomstig Gods Woord moeten gesteld worden, dan is de zaak van de deelneming van de jonge leden der gemeente aan het avondmaal beslist, en moet zij ontkennend beantwoord worden. Dan doen we goed te wachten totdat zij of weten wat er, aan hun ziel geschied is (dopers), of de soevereine keus hebben gedaan (remonstrants), of bewust een bekeringsstrijd hebben doorleefd (piëtistisch), of bewust het hart aan de Heer hebben gegeven (methodistisch). Maar

dan mogen we ook wel toe zien of we niet — we wezen er reeds in het voorbijgaan op — bezig zijn de grond weg te nemen onder de kinderdoop. En dan zijn we ver weg van de geest van de thora, de onderwijzing des HEEREN, zijn wetten en rechten en inzettingen, waarover de psalmen — 19, 81, 119 enzovoorts — juichen. Ver van het:

Want dit is 't bevel van de Heer der heren aan zijn Israël, dit is 't hoog gebod 't recht van Jakobs God dat wij billijk eren.

1 Corinthen 11

De Schrift wijst ons in 1 Corinthen 11 de goede weg. Het bevel van de apostel: „Maar de mens beproeve zichzelf en ete alzó van het brood en drinke van de drinkbeker” heeft met een bevel tot zelfonderzoek OF men wel avondmaal zal vieren niets van doen. Integendeel. Het bevel van Christus: „Doet dat tot Mijn gedachtenis” wordt door de apostel niet „loggemaakt”, maar de apostel bevèstigt het. „de mens ete van het brood en drinke van de drinkbeker”. DAT de leden der kerk avondmaal moeten vieren staat vast. De vraag is slechts HOE zij dat doen. En wel zó als dat christenen betaamt. Zij moeten „het lichaam des Heren onderscheiden”. D.w.z. aan het avondmaal gedenken dat de Here Jezus Christus Zijn lichaam voor hen overgegeven heeft in de dood en dat de Here ook de broeders heeft gekocht met zijn bloed. Daarmee waren de partijenschappen in de gemeente van Corinthhe volkomen in strijd - hfdst. 1 -, ook de ontucht, die in de gemeente geduld werd - hfdst. 5 : 1-13 -, het procederen tegen elkander voor heidense rechtbanken - 6 : 1-11 -, het gebrek aan liefde voor de broeders, die moeite hadden t.a.v. het eten van aan afgoden geofferd vlees - 8 : 7-13 - broeders voor wie Christus gestorven is - 8 : 11. En met dat onderscheiden van het lichaam des Heren was ook in strijd dat aan de agapen, de liefdemakels, de een zich zàt at en dronk, terwijl de ander nog hongerig was - hfdst. 11. Al deze onbegrijpelijke verhoudingen kwamen voort uit het feit dat men „het lichaam des Heren niet onderscheidde”, geen oog had voor de onuitsprekelijke gave, die de Here Jezus Christus ons door voor ons te sterven gegeven heeft en die Hij ons verzegelt in het avondmaal. Zó mocht dat niet, wie als christen avondmaal viert leve als een christen, in liefde met de broeders door het geloof. Hij bewijze zijn geloof door die liefde.

Avondmaalsformulier

Over de zelfbeproeving, het zich gereed maken om op waardige wijze, gelijk het ook de gemeente van Christus betamelijk is, de dood des Heren te verkondigen spreekt het

maal gaan en bij de onderwijzing niet dat ze hun kinderen al vroeg mee naar de tafel des Heren nemen, „mit zum Tisch des Herrnführen“, zoals de kerkorde van de Palts het wil?

Zó gebeurde het in de kerk van Ursinus en Olevianus, in de kerk en in het jaar, waarin het boekje van „de enige troost“ werd uitgegeven, in Heidelberg, in 1563.

Deze praktijk is dus niet met de heidelbergse catechismus in strijd. Integendeel: zó en niet anders was de praktijk in de kerk, die ons de catechismus schonk.

De openbare geloofsbelijdenis

Maar, zo kan men vragen, moet dan niet aan de eerste gang naar het avondmaal de openbare geloofsbelijdenis voorafgaan?

Dat is onder ons inderdaad de gewoonte.

Ze ligt onder ons kerkordelijk vast in art. 61 van de kerkorde en in het formulier voor de openbare belijdenis des geloofs, opgesteld door de generale synode van Utrecht 1923, welk formulier daarna ook door de Gereformeerde Kerken is aanvaard.

Om met dat laatste te beginnen: er is van dat formulier veel goeds te zeggen. Maar als bezwaar tegen de bij de openbare belijdenis gestelde vragen is toch wel in te brengen dat zij al te zeer op de na de grote reformatie van de zestiende eeuw gegroeide praktijk inzake de toelating tot het avondmaal zijn afgestemd. Van de simpelheid van de heidelbergse kerk, de kerk van de catechismus, 1563!, staan ze ver af. Vergelijkt men ze met de vragen, die gesteld worden bij de doop van volwassenen, dan valt op, dat bijvoorbeeld de vraag „of gij... belooft in de gemeenschap dezer christelijke kerk niet alleen in het gehoor van het Goddelijk Woord, maar ook in het gebruik van het Heilig Avondmaal zult volharden?“, in de belijdenisvragen ontbreekt.

Maar bepaald ernstiger bezwaar meen ik te moeten hebben tegen vraag 4: „Beloofst gij, u te zullen onderwerpen aan de kerkelijke vermaning en tucht, indien het mocht gebeuren (wat God genadig verhoede), dat gij in leer of leven u kwaant te misgaan?“ Tegen de zaak in deze belijdenisvraag aan de orde,

kan wel niemand bezwaar hebben. En tegen de vraag als zodanig ook niet, indien ze gesteld wordt aan vreemden, die tot de kerk toetreden. Zoals dat, in andere bewoordingen, geschiedt aan hen, die als volwassenen gedoopt worden: „... en of gij u aan alle christelijke vermaningen gaarne wilt onderwerpen?“.

Maar het is, zacht gezegd, vréemd wanneer deze vraag gesteld wordt aan hen, die niet eerst bij en door hun openbare geloofsbelijdenis tot de kerk toetreden, maar die reeds als lidmaten van Christus' gemeente de doop ontvingen. Zij stáán onder het opzicht der gemeente. En door hen nu bij de openbare geloofsbelijdenis te laten beloven dat zij zich aan eventuele kerkelijke vermaning en tucht zullen onderwerpen wordt de indruk gewekt dat er een nieuwe toestand intreedt. Ouders laten toch ook niet hun groter wordende kinderen een belofte doen zich te zullen onderwerpen aan de ouderlijke vermaning en tucht?

Het door ons aangesneden punt lijkt van weinig belang. En er is op zichzelf niets op tegen dat zulk een belofte wordt afgelegd. Maar het zou wel eens kunnen wezen dat we bij deze **schijnbare** kleinigheid zitten op een knelpunt van de kwestie: de onderscheiding van z.g.n. doop- en belijdende leden in de gemeente. Waar is voor die onderscheiding de bijbelse grond?

Wanneer men zou opmerken dat het onderscheid tussen deze beide categorieën hierin gelegen is dat aan belijdende leden de toegang tot het avondmaal kan worden ontzegd, terwijl doopleden niet kunnen worden afgehouden omdat ze nog niet toegelaten zijn, dan maakt men zich schuldig aan een cirkelredenering: want in feite zien we dan voorbij dat we de „doopleden“ massaal hebben afgehouden. En de wettigheid van die afhouding en het niet toelaten van de gedoopte leden is juist in geding.

Het is duidelijk dat b.v. ten aanzien van o.a. het verkiezen van ambtsdragers en de verkiezbaarheid tot het ambt wel het een en ander nader dient geregeld te worden.

(Wordt vervolgd)

G. Visee

afgesneden? Christus ingeplant en toch als verdord in het vuur geworpen?

Ja, zegt de gangbare verklaring, maar de afgesneden ranken waren geen echte ranken, geen ware gelovigen. Zij hebben Christus alleen uiterlijk beleden, zonder van harte te geloven, dus schijn gelovigen.

Maar Jezus sprak in Johannes 15 niet van echte en onechte ranken, maar van ranken die vruchten dragen en die geen vruchten dragen.

Hier klopt iets niet.

Vandaar onze vraag: Is het wel juist onder de ranken in de wijnstok Christus, de individuele gelovigen te verstaan? En heeft de Heiland met de vruchten aan de wijnstok wel bedoeld: vruchten van geloof en bekeering, in het algemeen onze goede werken?

Een meer aannemelijke verklaring

De Here is na het verlaten van de Paaszaal in Jeruzalem (Joh. 14 : 31b) en vóór zijn uitgaan naar de hof van Gethsemané nog in laatste gesprek met zijn elf apostelen geweest (Joh. 15-17).

Mogelijk heeft de Heiland met zijn vrouwelingen laat op de avond nog een bezoek aan de tempel gebracht, waar de priesters en tempeldienaars in verband met de feestweek bij fakkellicht druk in de weer waren. Daar in de zuilengangen van de tempel wilde hij nog een intiem onderhoud met de Zijnen hebben, om tenslotte in een ontroerend gebed met en voor het elftal zijn hogepriesterlijk hart voor de Vader uit te storten, eer de diepte van Zijn lijden beginnen zou.

Boven de machtige poort, die toegang gaf tot het centrale heiligdom was, volgens een van de oudheidskenners, een symbolische voorstelling aangebracht: een grote vergulde wijnstok met gouden ranken, die zware vergulde druiven droegen. In de avond fonkelde die druiventakken bij het fakkellicht tegen de marmeren achtergrond.

Ieder moest het zien. Jezus' oog moet er op gevallen zijn en mogelijk was dit ook de naaste aanleiding tot de woorden van Johannes 15.

Jezus en de apostelen, zijn vertrouwd en uitverkoren!

Deze apostelen zullen straks moeten heengaan om Zijn getuigen in de wereld te zijn en het Evangelie te gaan prediken aan de ganse schepping. Zij zullen hun apostolische opdracht alleen kunnen vervullen en in hun Evangeliedienst alleen vruchtbaar kunnen verkeren, in blijvende geloofsverbondenheid aan Hem, in het bewaren en doorgeven van Zijn woorden, in het aan hun hoorders leren onderhouden al wat Hij hun geboden had.

Vandaar dat beeld van wijnstok en ranken: Ik ben de wijnstok en gij, mijn apostelen, zijt de ranken. Ik heb u uitverkoren, tot een bepaald werk geroepen, namelijk u gesteld, opdat gij zoudt heengaan en vrucht dragen en dat uw vrucht blijve (vs. 16).

De ranken zijn de apostelen, uitgezonden om vrucht te dragen, belijders te winnen. De belijders, die door hun woord in Christus geloven, zijn de vruchten. Hoe trouwer de apostelen de woorden van de Here bewaren en overleveren, des te vruchtbaarder zou hun Evangeliedienst zijn, des te rijker de zegen en uitbreiding van 's Heren kerk. En de vele belijders zullen tot verheerlijking van de Vader zijn (vs. 8).

Daarom is voor de planting en uitbreiding van Christus' kerk alles gelegen aan de trouw en gehoorzaamheid van de apostelen. Zij moeten in de wijnstok blijven. Dat is hun „reinheid“ (vs 3): hun blijven in Christus.

Een rank, die niet in de wijnstok zou blijven (denk aan Judas Iskariot), is niet „rein“ (13 : 11), die is buitengeworpen, is verdord en wordt verbrand (vs. 6).

Wel zouden de apostelen om meer vrucht, meer zegen op hun Evangeliedienst, te mogen dragen, als ranken gesnoeid moeten

Wijnstok - Ranken - Vruchten

Gangbare verklaring

Bekend is de Schriftpericoop Johannes 15 : 1-17 en het beeld, dat de Here Jezus hierin van Zichzelf geeft: Ik ben de ware wijnstok. Bij het nader uitwerken van het beeld spreekt Hij verder van ranken en vruchten, als hij tot Zijn discipelen zegt: Ik ben de wijnstok, gij zijt de ranken. Wie in Mij blijft, gelijk Ik in hem, die draagt veel vrucht, want zonder Mij kunt gij niets doen (vers 5).

Gewoonlijk wordt dit beeld aldus verstaan, dat — terwijl de Here de ware wijnstok is — de ranken de individuele gelovigen zijn, geroepen om in blijvende gemeenschap met Christus vruchten van geloof en bekeering te dragen, om daarmee hun hemelse Vader te verheerlijken.

Deze verklaring vinden we onder meer in de kanttekeningen van de Statenvertaling, en in de aantekeningen bij de Nieuwe Vertaling van het N.B.G. (uitgave J. H. Kok N.V. te Kampen) en in de Korte Verklaring met nieuwe vertaling van Johannes door Dr. C. Bouma, Kampen, 1927.

Ze bevredigt ons echter niet. Naar onze mening doet de gangbare verklaring geen recht aan de situatie waarin, en de personen tot wie de woorden van Johannes 15 gesproken zijn. Tevens worden we bij het aanvaarden van deze uitleg voor het probleem gesteld van de afgesneden ranken.

Het probleem van de afgesneden ranken

In allerlei discussies rondom het vraagstuk van verbond en verkiezing, wezen en verschijning van het verbond, uitwendig en inwendig verbond, volharding der heiligen, — duikt ook telkens weer het probleem op: hoe iemand die als een rank in de wijnstok Christus is ingeplant, een (uitverkoren) gelovige dus, weer kan worden afgesneden.

Jezus zegt in Johannes 6: „Alles wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen, en wie tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen. Want Ik ben van de hemel nedergedaald, niet om mijn wil te doen, doch de wil van Hem, die Mij gezonden heeft. En dit is de wil van Hem, die Mij gezonden heeft, dat Ik van alles wat Hij Mij gegeven heeft, niets verloren late gaan, maar het opwekke ten jongsten dage. Want dit is de wil mijns Vaders, dat een ieder die de Zoon aanschouwt en in Hem gelooft, eeuwig leven hebbe, en Ik zal hem opwekken ten jongsten dage“.

Nu is in Johannes 15 sprake van ranken, die vrucht dragen en van ranken, die in de wijnstok zijn maar geen vrucht dragen: „Elke rank aan Mij, die geen vrucht draagt, neemt Hij (de Vader, de landman) weg, en elke, die wel vrucht draagt, snoeit Hij, opdat zij meer vrucht drage“.

Tweeërlei ranken dus! Maar alle in de wijnstok Christus. En dan toch voor een deel

worden (vs. 2). Petrus en Johannes en Thomas en al de anderen zouden nog veel moeten leren. Ook af moeten leren. De Trooster, de heilige Geest, zou hun nog veel indachtig moeten maken en van dwaalgedachten moeten genezen. Ze zouden ook, evenals hun Meester, de haat der wereld moeten overvinden (vs. 18-21). De hemelse Landman en Wijngaardernier zou het snoeimes nog over hen laten gaan. Denk aan Paulus met zijn vele lijden (Hand. 9 : 16) en met zijn doorn in het vlees. Maar deze zou getuigenis geven (Filipp. 1 : 12), dat zijn „besnoeiing”, zijn gevangenschap en verdrukking, tot bevordering van het Evangelie had gediend, d.i. om meer vrucht te dragen.

Zo geldt het beeld van de ranken in de wijnstok en hun vruchten dragen niet rechtstreeks de individuele gelovigen en hun goede werken, maar de apostelen, die, indien ze niet in verbondenheid en gehoorzaamheid hun apostolische roeping zouden volbrengen, ongeschikt en waardeloos zouden zijn voor de dienst, waartoe de Meester hen had uitgekoken.

B. Telder

BOEKBESPREKING

Richtlijnen voor het lager onderwijs op de Gereformeerde School.

Dit boek bestaat uit een verzameling van scripties die geschreven werden op verzoek van een Didactiek-commissie, benoemd door het Bestuur van het Landelijk Verband van Gereformeerde Schoolverenigingen.

Als men een leerplan wil samenstellen dat in alle facetten een gereformeerd karakter vertoont, dan kunnen deze richtlijnen uitnemende diensten bewijzen.

De commissie schrijft in haar woord vooraf „dat het totale opvoedingsdoel en het totale doel van het geven van onderwijs geen ander kan zijn, dan dat onze kinderen God moeten leren kennen, niet alleen als de Schepper en Onderhouder van al het geschapene, maar vooral ook als de God des Verbonds. Alleen dan kunnen de kinderen iets verstaan van Zijn grote werken.

De kinderen moeten leren Hem te dienen om het ambt der gelovigen en hun profetische, priesterlijke en koninklijke taak tot eer van God uit te oefenen.”

De richtlijnen die gegeven zijn wijzen alle naar dat doel.

De commissie vestigt er de aandacht op dat de aanvaarding van de richtlijnen voor haar niet betekent, dat zij achter elk woord en elke uitdrukking staat.

„Uiteindelijk”, zegt zij, „ligt het ingeleverde werk voor rekening van de schrijver, die immers ook met zijn naam ondertekende en daarmee zijn verantwoordelijkheid erkent en draagt.”

Dat men openstaat voor opbouwende critiek bewijst de mededeling, dat het Bestuur van het Landelijk Verband het zeer op prijs stelt om eventuele op- en aanmerkingen te ontvangen, en wel aan het adres van het L.V. te 's-Gravenhage.

Ik heb de richtlijnen met veel aandacht en grotendeels met instemming gelezen. Hier zijn broeders aan het woord die met hart en ziel onderwijzer zijn en in dit boek een schat van ervaring hebben neergelegd. Het bleek mij dat men de oude paden niet verlaten heeft en toch zoveel van de „vernieuwing” heeft overgenomen, als nuttig en verantwoord is.

Er zijn wel enige opmerkingen te maken.

Iemand die een scriptie over een leervak schrijft staat aan het gevaar bloot, dat hij met zo'n overvloed van stof komt aandragen, dat het onmogelijk is deze in de voor het vak vastgestelde tijd te verwerken. Vooral de minder en middelmatig begaafde leerlingen ondervinden de schadelijke gevolgen van het te veel in een te kort tijdsbestek, afgezien nog van de vraag of ze in staat zijn de uitgebreide hoeveelheid leerstof op te nemen.

Aan dat gevaar is m.i. br. Meyer niet ontkomen als hij het over het onderdeel Kerkgeschiedenis heeft. Zijn van leven tintelende scriptie, die ik met interesse en instemming gelezen heb, geeft een te veel aan leerstof voor een zesklassige lagere school. In het eerste en in het tweede leerjaar wil de schrijver reeds, zij het incidenteel, met de kerkgeschiedenis beginnen. In het derde leerjaar besteedt hij er een half uur per week aan en in de drie volgende klassen drie kwartier. Dat is lang niet voldoende voor de omvangrijke leerstof die de heer Meyer met de leerlingen wil behandelen. De kerkgeschiedenis zelf is al een hele kluit, maar als daar ook nog bij komt de zendingsgeschiedenis, het bespreken van de secten, van de oecu-

menische beweging, van de wereldraad van kerken en de betekenis van de kerkeraad, de classis, de synodes en de kerkenorde, dan komt men er niet met de tijd die er voor uitgetrokken is. De schrijver heeft dit ook gevoeld en oppert daarom de gedachte om buiten de gewone schooltijden om, wekelijks een half uur aan de lesrooster toe te voegen en zo meer ruimte voor het onderwijs in de Kerkgeschiedenis te krijgen. Slaat de schrijver het bevattingsvermogen van de lagere schoolleerlingen niet te hoog aan en zou het niet beter zijn de stof te beperken?

Het Kerkgeschiedenisonderwijs op de lagere school heeft immers een vervolg op de catechisaties, op de jeugdverenigingen en... thuis zijn er toch ouders die beloofd hebben hun kinderen „te onderwijzen”.

Overigens maakt br. Meyer prachtige opmerkingen die waard zijn in een gulden lijst aan de achterwand van elk leslokaal op te hangen. 'k Noem er maar één, deze:

„Ons onderwijs moet zó bezielend, zó concreet, zó indringend zijn, dat de kinderen ons beginnen te vragen naar het waarom en naar het waartoe”.

Collega Van Huizen, voor wiens scripties ik ook veel waardering heb, wil al in de tweede klas de kinderen uit de Bijbel laten lezen. Dat lijkt me wel wat geforceerd. Ik zou er mee wachten tot de leerlingen het technische lezen behoorlijk onder de knie hebben. De Bijbel geeft geen gemakkelijke leesstof en stuntelig uit Gods Woord lezen moet toch zoveel mogelijk voorkomen worden. Aan het lezen uit de Bijbel mogen hoge eisen gesteld worden.

De vraag kwam bij me op of het „gereformeerd” er hier en daar niet al te dik wordt opgelegd. Dat was b.v. het geval bij het lezen van de scriptie over „Gereformeerd schrijfonderwijs”.

Op blz. drie zegt de scribent: „Het moet hun (de leerlingen) bewust worden gemaakt, dat ze met een gave Gods te doen hebben. En het moet hun om Gods wil niet onverschillig zijn hoe ze de letters neerzetten.

Hoe dat gebeuren kan?

Het komt me voor dat we kunnen kiezen tussen twee manieren.

De eerste is: een paar maal per jaar een brede verhandeling.

De tweede: occasioneel een opmerking maken.

Herhalen is de moeder van het geleerde. Daarom lijkt mij de laatste manier de beste. Zo nu en dan eens een opmerking maken. Er op wijzen, dat we aan de Here de schrijfkunst te danken hebben. Dat de Here gezorgd heeft, dat er letters zijn uitgevonden. Dat het weer de Here is geweest, Die de middelen om te kunnen schrijven ons heeft doen toekomen. Dat we om 's Heren wil ons best moeten doen ook bij het schrijven. Dat alles, wat we in dezen doen door de Here wordt gezien en dus goed moet zijn. Dat we Hem daarmee dienen. En zo voort.”

Tot zover de schrijver.

Kan niet eenzelfde redenering toegepast worden bij lezen, rekenen, taal etc.? We moeten toch ook nuchter blijven en niet bij vrijwel elke les gaan mediteren. Laten we proberen de leerlingen bewust te leren zingen: „Van U zijn alle dingen, van U, o God, alleen”.

Het boek is verschenen in een stemmig grijze band met zwarte letters bedrukt. Kon het niet wat fleuriger? De kleur van het papier dat gebruikt werd heeft tweeërlei tint, helder wit en lichtgeel. Een goed boek is een waardevol bezit; daarom moet het uiterlijk en ook materieel innerlijk goed verzorgd zijn. En dit boek is een goede verzorging waard.

Ieder, die bij het onderwijs betrokken is, doet er goed aan, zich van de Richtlijnen op de hoogte stellen. Onder „die bij het onderwijs betrokken zijn” reken ik ook de belangstellende ouders, aan wie dit boek de gelegenheid geeft een kijkje in de keuken te nemen.

Amersfoort.

J. H. Veenkamp.

PERSSCHOUW

De achtergrond van onze moeiten

Daarover schreef ds. v. d. Brink van Eindhoven het volgende:

Men vraagt wat de achtergronden zijn van onze kerkelijke moeiten. In dit korte stukje willen we er één noemen. We zijn er niet in geslaagd met elkaar feest te maken en feest te houden over de heerlijke verlossing door Christus' bloed.

Was het feest geworden en gebleven, dan hadden we geen ruzie gemaakt. We wijzen op het feit, dat de apostel Paulus in 1 Cor. 10 : 16 de avondmaalsbeker noemt: „de beker der dankzegging, waarover wij de dankzegging uitspreken”. In de Oude Vertaling wordt gesproken over de drinkbeker der dankzegging die wij dankzeggend zegenen. Er zijn predikanten, die daarom een zegenend gebaar maken over de beker. Dat is onjuist. Wij zegenen niet, wij prijzen.

De drinkbeker der lofprijzing is de beker waarover we een lofzegging uitspreken. Welke deze lofzegging precies was, weten we niet. Misschien wel deze: „Gezegend de Heer, die leven deed voortkomen uit Zijn dood”. Misschien deze: „Gezegend de Heer, die verzoening schonk in Zijn bloed”. In elk geval is duidelijk, dat de eerste christelijke gemeente, tijdens de avondmaalsviering verrukt geweest is van blijdschap. Geen wonder: als ALLE zonden van de gemeenten en van de leden der gemeente (diegenen, die in Jezus geloven en zich werkelijk bekeren) vergeven en bedekt zijn... als dat werkelijk waar is... mensen dan is dat om een gat in de lucht te springen! Als het waar is, (en God is betrouwbaar, dus het is waar!) dat wij samen met Christus op de duivel mogen trappen en op de dood en dat wij met Hem in lange witte gewaden mogen wandelen, omdat we Hem liefhebben en Zijn geboden bewaren (dat doen we toch?), dan trek je je zondagse kleren aan en je maakt feest! Misschien weet U, dat de eerste christenen het avondmaal eenvoudig eucharistie noemden; dat betekent: lofprijzing. Ze zeiden niet: we gaan naar de kerk, maar: we gaan naar de eucharistie. We kunnen ook rustig aanmenen, dat deze eucharistie een heel wat ongedwongener karakter heeft gedragen, dan het avondmaal bij ons. Wie zegt, dat in de eerste christelijke tijd, de broeders en zusters geen vreugdekreten hebben geslaakt tijdens de eucharistie? Ze waren zoveel meer spontaan dan wij. Misschien hebben ze de beker wel hoog opgeheven als bij een toast en hebben ze elkaar moed ingesproken om opgewekt dapper gedachtenis te stichten aan de dood van Jezus tegen de suggestie van de harde feiten in.

Ze hebben elkaar opgewekt om vrolijk te zijn! Het was voor de eerste christenen gemakkelijker dan voor ons om de eucharistie ongedwongen te beleven. Zij kenden immers het liefdemaal, dat dikwijls aan het avondmaal vooraf ging. Men at samen brood en men dronk wijn. Aanvankelijk droeg het liefdemaal sterk het karakter van een diaconale instelling. Maar tegelijk werd het precies wat het Griekse woord *agapè* zegt: het werd liefdemaal, of kortweg: LIEFDE. In Handel. 2 : 46 staat eigenlijk: ze gebruikten hun maaltijden met gejubel!

O wat zijn die mensen blij geweest! Hoe heerlijk, dat de Heiland voor hun zonden gestorven was! Is het niet begrijpelijk, dat als deze christenen eerst samen met gejubel hadden gegeten, in ongedwongenheid en grote spontaniteit, het ook heel vanzelfsprekend was, dat de eucharistie, die daarop direct volgde ook werd gevierd? Misschien stond er wel iemand op, die zei: Ik heb een psalm. Misschien sprak een ander een lofzegging uit op het dierbaar bloed van Jezus. Deze mensen hebben echt christelijk feest kunnen vieren vanwege de verlossing.

En echt feestvieren met elkaar, dat kunnen wij niet meer! Dat moeten we eigenlijk nog leren, van één of andere secte misschien! Wat zou er tegen zijn als wij eens begonnen met elkaar het liefdemaal te gebruiken? Wij hebben onszelf op een ongeloflijk zware proef gesteld, door allerlei punten aan de orde te stellen, waarop we van mening gingen verschillen, zonder het echte feest er tegenover te plaatsen. In die proef zijn we bezweken. We hebben het eenvoudig niet kunnen hebben. Wat er nog aan vreugde was verbleekte en verdween in het niet. En onze verschillen werden steeds groter en namen gedrochtelijke vormen aan. Zodoende verloren we alle werfkracht en alle plezier was er af. We kunnen niet meer feestvieren om de verlossing!! Dat is het ergste, wat we van onze kerkelijke situatie kunnen zeggen. De Here ontferme zich over ons.

Dit is een echt evangelisch woord.

Laten we er nu ook naar **doen**. Te beginnen in ons naaste omgeving!

C. V.

INGEZONDEN

DE KERK — ONDER DE WET OF ONDER DE GENADE?

Wie de laatste jaren heeft meegedeeld met het wel en wee van onze Vrijgemaakte Kerken, moet zich wel langzamerhand afvragen of dit de juiste koers is welke onze kerken gaan of niet. Het woord „Kerk” wil toch zeggen: „Wat van de Here is”. En als dat de ware betekenis is, dan brengt dit konsekwenties met zich mee, waarvan de belangrijkste is: Zó Kerk zijn, zoals de Here dit wil! Hiermee kan natuurlijk alle kanten worden opgegaan. De één zegt: gaan in het isolement; de ander zegt: doorgaande reformatie; weer een ander zegt dat de Kerk een licht voor de wereld heeft te zijn om zó anderen te brengen bij de kudde, de gemeente, die zalig wordt.

Ik geloof dat Christus de ware koers der Kerk heeft gewezen als Hij in Matth. 5 : 16 tot zijn discipelen, de toenmalige Kerk, zegt: „Laat zo uw licht schijnen voor de mensen, opdat zij uw

GOEDE werken zien en uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken. Zo ontstaat de waarachtige driehoeksverhouding: God (Christus) — Kerk — wereld.

Deze driehoeksverhouding kan alleen verbroken worden door de schuld van de Kerk, die niet doet wat het Hoofd der Kerk, Christus, wil en zo voor de wereld kan verworden van groot licht tot sterk dimlicht, dat op enige afstand al niet meer te zien is.

Christus, zo erkent men, is het Hoofd der Kerk. Hij zal dus de Kerk hebben te besturen en te regeren. Dit doet Hij d.m.v. mensen. Maar houden die wel ten volle rekening met haar opdrachtgever Christus? Wanneer wij vandaag de Kerk in haar organisatie en bestuur bezien, dan ontdekt men veel verstarring in toepassing van geboden en regels. De ene Kerk meer, de andere minder.

Ambtsdragers blijken soms alleen niet duldbaar op overtreding van artikelen of persoonlijke visies op bepaalde zaken welke buiten Schrift en Belijdenis omgaan, maar blijken desondanks door velen toch aanvaardbaar in hun ambt. Dit is ook begrijpelijk. Artikelen in een soort Kerkelijk strafwetboek blijven voor een groot deel dode dingen. Zij kunnen geen aanleidingen of bijkomstigheden bevatten, maar zijn genoodzaakt om met de feiten te werken. Dat men in de maatschappij met zulk een artikelenstelsel werkt is duidelijk. Maar in het Huis des Heren behoort het alzo niet te gaan. Ik zeg niet dat een Kerk zonder Kerkenorde kan.

Christus wil geen wanorde, maar orde in zijn gemeente. Maar hantering van zo'n Kerkenorde kan zeer gemakkelijk ontaarden in een wettisch toepassen ervan in gebod op gebod en regel op regel! Zo was het onder de Oude Verbond. Het farizeïsme begon in de Kerk van Israël al meer hoogtij te vieren met het gevolg dat velen zich wilden vrijvechten om onder dit slavenjuk vandaan te komen. Niets was er bijna meer overgebleven van de ware godsdienst in Israël. Een ieder liep gevaar om door de kerkelijke leiders gevangen te worden op overtredingen van regels, welke deze leiders zelf voor een groot deel hadden opgesteld en zo de geboden, die God aan Zijn volk had gegeven met vele uitbreiden. Ze dachten hier God een dienst mee te bewijzen. Zelfs Christus trachtten ze te vangen op overtreding van zelf uitgedachte regels en geboden. Maar Hij heeft hier openlijk een streep door gezet. Hij is gekomen om orde op zaken te stellen. „Komt allen tot Mij, die vermoeid en belast zijn. Want mijn juk is zacht en mijn last is licht en Ik zal u rust geven”.

Hij heeft de grote ommekeer teweeg gebracht. Van „gij hebt gehoord dat tot de ouden gezegd is: Gij zult niet enz., werd het: maar Ik zeg u” enz. Het leven van gebod op gebod en regel op regel werd omgezet in: Hebt uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen, opdat zij kinderen moogt zijn van uw vader, die in de hemelen is. Doet wel degenen die u haten; zegent wie u vervloeken. Weest barmhartig, gelijk uw Vader barmhartig is (Luk. 6 27-36). Zo zorgt Christus er voor dat de Kerk weer wordt tot iets wat van de Here is in plaats van wat van de mensen is. Zo heeft de Kerk alleen Zijn wil te doen! De Kerk mag weer leven uit Christus, die Zijn kinderen tot een voorbeeld geweest is op aarde voor al de leden van die Kerk. Hij heeft het wettische van het Oude Verbond vervuld door Zijn liefde.

Juist die liefde is voor de N.-Testamentische Kerk bepalend geworden. Maar dan niet alleen liefde tegenover gelijkdenkenden, ook tegenover niet-gelijkdenkenden!

Hebt elkander lief, omdat Christus ons zo uitnemend heeft liefgehad, toen wij nog vijanden waren. Zo verandert het leven onder de wet in een leven onder de genade, welke Christus voor ons heeft mogelijk gemaakt door Zijn lijden en sterven. Hij heeft ons van onder dat wettische leven, dat tot een knoet verviel, uitgerukt en in de ruimte, in de vrijheid gesteld. Leven wij vandaag als Kerk nog wel werkelijk als verlore mensen, die de vrijheid van Christus hebben ontvangen? Of zijn wij weer bezig die vrijheid, die ruimte steeds kleiner te maken en zo het werk van Christus tot een vloek te maken? Natuurlijk wil dit alles niet zeggen dat we in de Kerk dan maar alles moeten accepteren! U weet wel beter! Maar het gaat juist om die zaken welke kerkmensen NIET maken tot niet-ware Christ gelovigen! En dan blijken er verscheidene zaken te zijn, waaraan men mensen wil binden en als ze dit niet wensen, dat ze dan het ware kerklidmaatschap wordt betwist! Het zijn de in onze Kerken alom bekende dingen: pro of contra G.P.V., het lezen van bepaalde kerkelijke bladen of dagbladen, pro of contra vrijgemaakt onderwijs zijn, voor of tegen samenspreking enz. Beseffen wij wel hoeveel kostbare tijd hieraan kan worden verknoeid?! Het schijnt dikwijls of de Kerk alleen tot taak heeft munitie in eigen kring aan te richten en haar leden van blaadjes te voorzien waarin persoonlijke meningen worden uitgevochten. Men schijnt in onze Kerken dikwijls niet op de hoogte te zijn van het bestaan van een P.P.T.! Als dit tot geestelijk voedsel voor de leden van Christus Kerk moet dienen ziet het er niet best uit! Dit

kan de dood voor de Kerk tot gevolg hebben. Want dan worstelt de Kerk met eigen leden over zaken, die buiten de Schrift staan en de zaligheid niet in gevaar brengen. Zo verknoeit de Kerk de zo kostbare tijd om als schijnend licht in de duisternis anderen te lokken tot Christus. De Kerk moet als reddingsbrigade optreden in een wereld die verdrinkt in de golven van zee van ongelof en liefdeloosheid. Christus wil dat niemand verloren gaat maar dat allen tot behoudenis komen. En hiervoor is de Kerk het instrument! Want de tijd is kort of Christus komt voor de tweede maal om orde op zaken te stellen. Maar dan voorgoed! Laten wij beseffen dat het niet om de 99 gaat, maar om die éne, die buiten de stal van Jezus Christus is!

Want in Hem vermag niets anders dan alleen geloof, door liefde werkende. En allen, die zich naar die regel zullen richten — vrede en barmhartigheid kome over hen, en ook over het Israël Gods.

H. A. Strating.

KERKNIEUWS

Beroepen te Bergentheim: B. van Zuylekom te Leens; te Appingedam en Overschild (in combinatie): B. Wesseling te Smilde (bij accl.).

Bedankt voor Middelstum: P. Deddens te Creil (N.O.P.); voor Valthermond-2e Exloërmond: A. Geelhoed te Zwagerveen-Zwaagwesteinde.

Ds. C. van Ommen.

Nadat Ds. C. van Ommen te Hattum aanvankelijk de aan zijn kerkeraad gerichte brief, waarin hij zijn onttrekking berichtte, had teruggenomen, heeft hij zich nu toch van zijn gemeente losgemaakt.

Ds. J. A. de Vries.

Voor de tijd van één jaar en zes maanden zal Ds. J. A. de Vries te Culemborg einde april in militaire dienst gaan als reserve-legerpredikant.

Beverwijk.

De Geref. Kerk van Beverwijk (predikant Ds. Oosterhof) zond aan de zusterkerken de volgende brief:

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders, Van de zijde der dolerende broeders werd een brief ontvangen, die aldus eindigde: „besluit hiervan kennis te geven aan

- ds. L. E. Oosterhoff,
- de classis Haarlem (6 Mrt. 65),
- en aan alle zusterkerken in Nederland.”

De inhoud van die brief mag dus als bekend bij U verondersteld worden; kortweg is het dus deze mededeling, als zou ds. L. E. Oosterhoff niet meer als wettig Dienaar des Woords van de Gereformeerde Kerk te Beverwijk kunnen worden aangemerkt.

Derhalve willen de ouderlingen en diakenen van Beverwijk, die door de P.S. van N.H., 1962 en 1963 als wettige ambtsdragers der Kerk zijn aangewezen het volgende mededelen:

Sprekende namens de gemeenteleden van Beverwijk verklaren zij, dat ds. L. E. Oosterhoff als wettig van de Heere aan de gemeente te Beverwijk geschonken dienaar des Woords, in alle eenvoud, conform de Schrift, belijdenis en kerkenordening, elke zondag in getrouwheid het Evangelie der genade, door Jezus Christus alleen, aan de gemeente verkondigt;

alzo met het Brood des Levens het geloof van de broeders en zusters versterkende, met vertroosting en bemoediging;

en dat hij daarbij de oproep tot heiligmaking en het strijden van de goede strijd des geloofs beklemtont; (Deut. 10 : 16, 20, 21, Judas 20-21, enz.)

dat ds. Oosterhoff in zijn ambtsdienst in alles bewijst, zich te binden aan de Heilige Schrift, en de 3 form. van Enigheid daarnevens, als ook bekend is in andere Kerken waar hij preekt(e); dat de uitspraken der „G.S.” te Rotterdam-Delfshaven, geheel bezijden de waarheid, ds. Oosterhoff leringen toeschrijft, die onze herder en leraar zelf ook beslist afwijst, weshalve de Raad der Kerk zich dienaangaande zal wenden tot de eerstvolgende vergadering der particuliere synode van Noord-Holland in 1965.

Het valt buiten het raam van dit schrijven om hier met allerlei citaten en bewijsstukken het bovengenoemde te staven; de kerkeraad is ten allen tijde bereid, om op verzoek deze bewijzen over te leggen.

Omdat wij aldus willen bewaren de eenheid met de broederschap, onder Jezus Christus, het Hoofd der Kerk wordt U dit schrijven voorgelgd.

Broeders, wilt in de nood der Kerken in ons vaderland toch ook gedenken de moeite van de gemeente te Beverwijk, in de verdrukking.

Kerksplitsing.

De Raad van De Gereformeerde Kerk van Enschede-Zuid deelt hierbij mede, dat zijn gemeente met ingang van 1 april 1965 werd gesplitst in twee zelfstandige gemeenten t.w.:

Enschede-Oost: Dr. R. H. Bremmer, Staringstraat 10, tel. 18514, Enschede.

Adres Kerkeraad: J. A. Compagnie, Edisonstraat 16, tel. 15262 (kant.), 18193 (hs).

Enschede-Z.W.: gegevens zie Kerk. Handboek. Met ingang van 3 april beginnen alle tel. no's van vier cijfers met het cijfer 1.

Anna-Paulowna.

De kerkdiensten worden voortaan gehouden in het nieuwe kerkgebouw aan de Tulpstraat no. 15 te Breezand. De aanvangstijden zijn 9.30 uu en 14.30 uur.

ADRESSEN

Amstelveen, scriba: H. W. van Veen, Landscheidingskade 59, Amstelveen, tel. 02964-12944; **Beverwijk,** scriba: E. Vossebelt, Beneluxlaan 5, Beverwijk; als penningmeester van het evangelisatieblad „Het algemene geloof”, treedt voortaan op de heer J. Bos, Don Boscostraat, Lisse, zijn giroadres is Penningmeester „Gevorka”, Lisse, no. 51.99.98; **'s-Gravenhage-Oost,** A. den Broeder, Denenburg 176, vanaf heden telefonisch te bereiken is onder nummer 070-856085.

AMSTERDAM, Geref. Kerk (C)

Verslag van de vergaderingen van de kerkeraad gehouden op 25 januari en 8 en 22 februari 1965. Het doel van deze vergaderingen was de behandeling van de bij de kerkeraad ingekomen brief van enige brs en zrs uit onze gemeente inzake de Synodebesluiten van Rotterdam-Delfshaven over de schorsing van Ds v. d. Schaft. een brief van br Breteler en een brief van br H. Brouwer. Als eerste komt aan de orde de brief van de brs en zrs over de schorsing van Ds v. d. Schaft. Hierover was een rapport ter tafel van de reeds eerder door de kerkeraad terzake benoemde commissie.

Aangezien in de boezem van deze commissie geen eenstemmigheid kon worden verkregen viel dit rapport in drieën uiteen. Met algemene stemmen werd besloten het meest verstrekkende deel van dit rapport eerst te behandelen. Als zodanig werd aangemerkt een voorstel om met het doen van een uitspraak over de betreffende materie te wachten tot ná de verschijning van de Acta. Over de vraag of dit voorstel in stemming zal worden gebracht, wordt breedvoerig gediscussieerd. Besloten werd inderdaad na bespreking tot stemming over te gaan.

Als resultaat van deze in de vergadering van 8 febr. voortgezette bespreking werd besloten aan de brs en zrs te antwoorden „dat weliswaar ook in de boezem van de kerkeraad verontrusting heerst, doch dat het naar goede kerkelijke orde noodzakelijk is dat de Acta van de Gen. Synode worden afgewacht alvorens de kerkeraad zich zal beraden of ratificatie van het onderhavige besluit al dan niet dient te geschieden.” Dit besluit werd genomen met 11 tegen 7 stemmen en 1 onthouding. Vermeld dient nog te worden dat de bespreking op 8 febr. werd voorafgegaan door het bezoek van de kerkvisitatoren de Di. J. F. van Hulsteijn JFzn. en B. J. F. Schoep. Zij werden welkom geheten, waarna de visitatie plaats vond. Visitatoren spraken hun voldoening uit over de voortgang van het kerkelijk leven, waarvoor de ere werd toegebracht aan de Koning der kerk, onze Here Jezus Christus.

Nadat de praeses de brs visitatoren had dank gezegd voor hun arbeid, verlieten deze de vergadering.

Op de vergadering van 22 febr. werd beraadslaagd over de brieven van de brs G. Breteler en H. Brouwer, alsmede over een inmiddels ingediende verklaring, ondertekend door de 7 broeders die in de vergadering van 8 febr. tegenstemden. De brief van br Breteler bevatte het voorstel een schrijven te richten aan de zusterkerken in het land, waarin wordt medegedeeld dat onze raad het door hem aan deze zusterkerken verzonden schrijven van 4 juli 1962 voorbarig heeft bevonden, gelet op de uitspraken van de Gen. Synode, en wij beter hadden gedaan de kerkelijke besluiten in deze procedure af te wachten. In de hierover gevoerde discussie werd uitdrukkelijk gesteld dat de omstreden brief van 4 juli 1962 voor het merendeel slecht begrepen is. Allereerst werden de daarin genoemde schorsingen slechts als illustratie genoemd van de gevaren waarvoor we in ons kerkelijk leven meenden te moeten waarschuwen. Voorts ging het met betrekking tot de zaak Murmerwoude toen over de eerste schorsing van Ds v. d. Schaft, welke schorsing later door de kerkeraad van Murmerwoude werd ingetrokken en dus niet op de G.S. heeft gediend. Het voorstel van br Breteler werd met 12 tegen 4 stemmen verworpen. De brief van br Brouwer behoeft geen afzonderlijke behandeling meer omdat deze ten dele verwerkt was in de inmiddels ingediende verklaring van de tegenstemmers en ten dele door het voorafgaande reeds behandeld was. De nadere bespreking van de verklaring werd uitgesteld tot de vergadering van 1 maart.

Verslag van de kerkeradsvergadering (breed) d.d. 1 maart 1965. Praeses Ds v. d. Stoel. Nadat

de vergadering op de gebruikelijke wijze was geopend en de notulen van de ad hoc vergadering d.d. 25 jan. j.l. waren vastgesteld werd overgegaan tot de bespreking van de door een 7-tal broeders ingediende „verklaring”.

De tekst van deze verklaring luidt als volgt

VERKLARING

Wij geloven naar art. 7 N.B.G., dat de Heilige Schrift de wil van God voor ons leven volmaakt bevat. Wij willen daarom niet anders leren dan ons geleerd is door de Heilige Schrift en wij willen aan het Woord Gods niet af of toe doen. Wij stellen daarom geen enkel menselijk geschrift, hetzij van iemand persoonlijk hetzij van enige kerkelijke vergadering, gelijk met de waarheid van God.

Daarom verwerpen wij in ons persoonlijk leven en in ons ambtelijk werk elke **confessionele** binding aan menselijke geschriften, inclusief besluiten van kerkelijke vergaderingen, als deze geschriften of besluiten niet kennelijk naspreken, wat God ons in Zijn Woord leert.

De verwerping van zulk een binding brengt mee, dat wij geroepen zijn om — zowel in als buiten ons ambt — op christelijke wijze te bestrijden, wat tot ons komt in deze geschriften of besluiten als menselijke constructie, die uitgaat boven de Schrift of mogelijk zelfs daar tegen strijdt.

Zo onderschrijven wij bijvoorbeeld van harte de inhoud van Zondag 21 van de H.C. en van de artikelen 27 tot 29 van de N.G.B., het een zowel als het ander gelezen in het licht der Schrift. Maar wij verwerpen en blijven bestrijden als niet op de Schrift gegrond veler conclusie uit art. 28 en 29 N.G.B., als zou het „doen naar de ordinantie Gods” in het „zich voegen bij de ware kerk” te identificeren zijn met: het zich voegen bij de (vrijgemaakte) Gereformeerde Kerken, zoals die op dit ogenblik in ons land bestaan. Wij zien het als onze plicht, waar God ons maar de gelegenheid geeft, op te roepen tot vrijmaking (dat is: tot bekering) van elke zonde (in en buiten onze kerken), maar wij verwerpen de kleur en de beperking, die de „Asser” oproep tot vrijmaking kenmerkt.

Wij onderschrijven van harte, dat de kerkelijke tucht niet anders gebruikt mag worden dan „om de zonden te straffen” (art. 29 N.B.G.) en wij achten het dan ook Schriftuurlijk, dat ambtsdragers geschorst en afgezet worden, indien zij openbare grove zonden bedrijven en daarin volharden. Maar wij blijven fel bestrijden de rechtmatigheid van enige schorsing of afzetting ter oplossing van een **geschil** van kerkeraad en predikant (zoals de Rotterdamse Synode de zaak-Ds Van der Schaft terecht typeert) of van een **conflict** tussen kerkeraad en predikant (eveneens een juiste qualificatie van de zaak-Ds Van der Ziel door dezelfde Synode), als in dat geschil of conflict niet duidelijk is, dat de betrokken predikant een openbare grove zonde in leer of leven heeft bedreven en daarin volhardt. En dit laatste is niet gebleken, noch in de zaken Ds Van der Schaft en Ds Van der Ziel, noch bij sommige andere geschorsten of voor schorsing voorgedragen. Integendeel. Veeleer moeten wij constateren, dat de opvattingen die wij uitdragen en de kritiek die wij leveren, sterk verwant zijn met de opvattingen en de kritiek, door de genoemde en sommige andere verdacht gemaakte predikanten naar voren gebracht, en wij herkennen deze veelszins als te zijn naar de Schriften.

Daarom hopen wij naar de mate van onze krachten maar met Gods hulp, zoals tot nu toe, zo ook in de toekomst, ondanks de Rotterdamse besluiten, voort te gaan met het brengen van het Evangelie van genade en verzoening en met het bestrijden van wat daarmee niet overeenstemt in persoonlijk en kerkelijk leven.

Met betrekking tot ons kerkeraadsbesluit om met de behandeling van de brieven over de zaak-Ds Van der Schaft te wachten tot de verschijning van de acta van de Rotterdamse Synode, verklaren wij:

- dat wij ons in voorkomende gevallen bij oordeel- en besluitvorming in enige zaak ter kerkeraadsvergadering niet gebonden achten door dit besluit of door een grond van dit besluit;
- dat wij als personen en ambtsdragers ook buiten de kerkeraadsvergaderingen niet de beleidslijn zullen volgen, die in dit besluit ten onrechte voor de kerkeraad als **college** is vastgelegd.

Voor het overige hebben wij voor ons geen behoefte deze Verklaring in discussie te geven.

Wij constateren met dankbaarheid, dat bij de laatst gehouden censura morum niemand in onze raad bezwaar maakte tegen de ambtsdienst van een der broeders. Wij voor ons hebben ook thans in deze zin geen enkel bezwaar. Wij vragen U, hoofd voor hoofd

uit te spreken, dat ook U na kennisneming van deze verklaring geen bezwaar hebt in genoemde zin tegen onze ambtsdienst, noch ook op deze grond tegen het roepen tot de ambtsdienst van enig overeenkomstig denkend gemeentelid.

Wij achten zeer wel mogelijk en wensten wel, dat het gevarieerde denken en spreken binnen onze kerkelijke kring over het werk van Christus juist bevorderlijk zou zijn voor de eer van Zijn Naam in deze wereld. Wij hopen met Gods hulp voor ons deel zo te blijven handelen en spreken, dat het niet ons wordt aangerekend, dat Christus zo dikwijls in deze wereld gelasterd wordt en zo weinig geprezen. En waar wij falen, daar vergeve ons God.

Bij de discussie die daarover volgde bleek dat meerdere broeders zich met bepaalde conclusies en uitspraken in deze verklaring niet konden verenigen. Daarbij bleek tevens dat de broeders die deze verklaring ondertekenden daarmede slechts hardop wilden zeggen hoe zij over verschillende dingen in ons kerkelijk leven denken, zonder daaraan ook maar iemand te willen binden. Zij verklaarden tevens in al hun ambtelijke arbeid zich slechts gebonden te weten aan de Heilige Schrift, de Drie Formulieren van Enigheid en de Dordtse Kerkenordening, met het accent op art. 7 der Nederl. Geloofsbelijdenis. Tenslotte stelde de praeses de vraag aan de orde wie van de brs, na kennisneming van bovengenoemde verklaring, behoefte had aan een censura morum.

Daar geen der kerkeradsleden daarvoor termen aanwezig achtte, werd met grote dankbaarheid geconstateerd dat wij elkaar — ondanks tegengestelde meningen — toch tenvolle als broeders en als ambtsdragers bleven accepteren, wat ook de broederlijke eenheid in de gemeente zal verstevigen. Van br. v. d. Vooren was een schr. ter tafel, waarin hij ontheffing vraagt uit het ambt van ouderling. Gehoord de daarvoor aangevoerde redenen besloot de raad deze te verlenen. Daarna werd overgegaan tot het vaststellen en bespreken van de groslijst ter voorziening in de vacatures van 4 ouderlingen en 2 diakenen per 30 juni a.s.

Uit de gemeente waren 7 brieven terzake ontvangen. Gezien het vergevorderde uur werd besloten de verdere afhandeling hiervan en van de rest van het agendum uit te stellen tot de vergadering van 15 maart.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS

Een goede start!

Na de mededelingen in de vorige verantwoording, over de door de minister van Justitie aan enkele bestuursleden der Stichting verleende audiëntie, was er bij mij het gevoel van voor een nieuwe start te staan. We spraken toen immers af, dat we met deze aktie doorgaan en elkaar inplaats van elke veertien dagen, eenmaal per maand in dit „ingezonden” zullen ontmoeten.

Nou, het is een goede start geworden. Voor ditmaal begin ik met U de grootste bedragen te noemen. Ik doe dit niet omdat deze belangrijker zijn dan de kleine giften. Deze „grote” bedragen zelf zijn ook gegroeid uit een groot aantal kleine, soms heel kleine, bijdragen.

Allereerst dan het resultaat van de prikkaartenaktie van twee lagere scholen. De jongens en meisjes van de Geref. Lagere School te Rijswijk hebben f 458,75 bijeen geprikt. De 6e klas van de Dr. K. Schilderschool te Groningen is hierbij niet achtergebleven. Al prikkende zijn de leerlingen van deze klas gekomen aan een bedrag van f 660,27.

Voor de volgende grote verrassing gaan we weer terug naar Den Haag. Daar werd inmiddels de opbrengst bekend van de platenverkoop „Een vaste burcht”. Met f 24,24 aan giften is het totaal geworden f 1.175,30. Dit is 50% van

de netto-winst. Zullen we het maar eerlijk zeggen? Dit hadden wij niet verwacht!

Uit Wezep werd een bedrag ontvangen van f 743,50. De jeugd van de classis Hardenberg heeft een congres gehouden. Na telling van een gehouden collecte kwam men tot f 168,02. De jonge jeugd, K.V. en kl. M.V. van Vlaardingen heeft feest gevierd. Van de aanwezige ouderen heeft men toen wat gevraagd voor het kindertehuis. Dit maakte het br. Nentjes mogelijk f 56,10 over te maken. Nu aandacht voor de jongste: Gosse Cornelis Klaas. Met zijn geboorte werd het bouwfonds verrijkt met f 5,—. Ik zie, dat de knapen- en kleine meisjesvereniging van Uithuizermeeden ook aan het feesten zijn geweest. Het tehuis heeft in die vreugde meegeleefd met f 48,07.

Nou, jongens en meisjes, moeten jullie de beurt geven aan de ouderen. We moeten met elkaar goede vrienden blijven. Daar is dan om te beginnen Amstelveen. Daar zat men zonder koster. Een aantal broeders en zusters is toen als koster gaan werken. De kerk betaalde door, doch niet in het voordeel van de noodkosteren en -kosteressen, maar in dat van het tehuis. Er werd f 125,— bijeen geschrobd en geboend. Toch wel fijn, als een koster eens verstek laat gaan.

De mannen- en vrouwenvereniging te Drachten hebben hun jaarlijkse vergadering gehouden. Ze hebben hierbij medewerking gehad van „Zusterhulp”, die een aantal artikelen heeft ingebracht om deze te verkopen t.b.v. het tehuis. De opbrengst ervan is geworden f 156,60. Drachten vraagt: Wie volgt? Wij sluiten ons hierbij gaarne aan en vragen: welke vrouwenvereniging of welk damescomité wil b.v. in het najaar een verkoopdag organiseren? Laat het ons horen dan stellen wij U gaarne een aantal artikelen ter verkoop beschikbaar. Wil men slagen dan moeten nu reeds de plannen worden opgezet. Waar pakt men de koe bij de hoorns? Wij hebben voldoende in voorraad om meer dan een plaats van dienst te zijn. Plaatselijk moet men natuurlijk ook iedereen inschakelen. Waaraan wij U in hoofdzaak kunnen helpen zijn spiksplinter-nieuwe damestassen, allemaal keurig verpakt. Mogen wij gauw iets van U horen?

We stappen nu over op het G.M.V. Ontvangen werd de opbrengst van een G.M.V.-Vergadering-collecte groot f 21,55. Van de gehouden G.M.V.-dag te Assen kwam f 5,— binnen. Er resten nu nog: „Verdiend met werk in vrije tijd” f 10,—; „fam. de E. f 30,— + f 25,— gevonden”; collecte huwelijksfeest f 52,50; „Weer een paar stenen”, f 15,—; 3 x f 2,50; 13 x f 5,—; f 7,50; 16 x f 10,—; 2 x f 15,—; 3 x f 25,—; 1 x f 40,—; 1 x f 50,—.

Dit was het voor ditmaal weer. Wij zeggen allen heel hartelijk dank voor de medewerking en ontvangen bijdragen en zien weer nieuwsgierig uit naar de volgende verantwoording. Deze is voor mij een even grote verrassing als voor U.

Verantwoording:

Vanaf 19 februari ontvangen	
van kerken	f 2.674,44
van particulieren	f 4.127,16

Collecten en giften ontvangen wij gaarne onder vermelding „voor het tehuis” op postrekening nr. 52325 t.n.v. Stichting Gereformeerde Kinderbescherming, Beatrixlaan 37, Ede.

Met dank aan de HERE en grote blijdschap geven wij U kennis van de geboorte van

JITZE SYTZE

O. Sierksma
G. Sierksma-Kapenga

Zeist, 30 maart 1965
Burg. v. Tuyllaan 66

Tijdelijk: Huize „Ooievaar”
J. W. Frisostraat 16, Utrecht

AAN ONZE LEZERS,

In verband met de steeds hoger wordende druk- en verzendkosten zijn wij genoodzaakt het abonnementsgeld van „Opbouw” met f 2,— per jaar te verhogen en dus te brengen op f 12,—. Voor studenten en buitenlandse abonnees resp. op f 8,— en f 15,— per jaar.

Zo lang „Opbouw” bestaat vond ondanks steeds stijgende exploitatiekosten nooit verhoging van de abonnementsprijs plaats. Dat kon omdat „Opbouw” geen commerciële aangelegenheid is en het aantal abonnementen steeds groeide. Ten gevolge van de jongste loons- en prijsverhogingen is nu evenwel een kleine verhoging noodzakelijk geworden. Wij vertrouwen dat onze lezers dit zullen billijken.

De abonnees die hun abonnementsgeld over 1965 of een deel ervan reeds hebben betaald verzoeken wij vriendelijk deze verhoging te willen storten op gironummer 233117 ten name van drukkerij Steenbergen te Zeist.

Het Bestuur van de Persvereniging.